

וסת המורכב מימים ומקרה הגוף – האם חוששים לאחד מהם לחוד?

הרב יצחק שטיינברג

א. פתיחה

כשם שאשה קובעת וסת לימים, הן ימי החודש והן ימי ההפלה¹ – כך קובעת וסת למקרי הגוף, שלא ע"י אונס². וכשם שקובעת וסת לכל אחד מהגורמים הללו לחוד, כך קובעת וסת המורכב משניהם יחד. היינו שאשה שראתה דם שלש פעמים לאחד מקרה הגוף שאירע בזמן קבוע (אותו יום בחודש או אותה הפלגה) – קבעה וסת לזמן ולמיחוש יחדיו.

במאמר זה נדון בשאלה – מה הדין באשה שקבעה וסת מורכב לימים וגוף, ואח"כ הגיע היום הקבוע ללא המיחוש, או שהגיע המיחוש שלא ביום הקבוע – האם חוששת לזה כוסת קבוע; כאינו קבוע; או שאינה חוששת לזה כלל?

ב. דעת הבית יוסף

תקציר: בוסת המורכב שהופיע רק אחד המרכיבים – חוששת לו כוסת שאינו קבוע.

הטור³ פוסק:

יש קובעת וסת ע"י מקרים שיארעו בגופה כגון שמפקת ורואה... וכל שינוי חוש הגוף סימן להתעוררות הדם וכיון שהחזיקה בו צריכה לחוש לו... בכל אחד מאלו אם יארע לה ג"פ וראתה קבעה לה וסת,

---

¹ יורה דעה סימן קפט סעיפים ב, ו.

² שם, סעיף יט.

³ יורה דעה סימן קפט.

שבכל פעם שהיא חוששת מהם אסורה לשמש... וכל אלו הוסתות שבגופה אין להם זמן ידוע כדפרישית אלא בכל פעם שיקרה לה זה המקרה הוא וסת. ואם בא וסת הגוף לזמן ידוע כגון מר"ח לר"ח או מכ' יום לכ' יום קבעה לה וסת לזמן ולמיחוש הוסת. ואינה חוששת אלא לשניהם ביחד, ואם הגיע העת ולא בא המיחוש או שבא המיחוש בלא עתו אינה חוששת.

וכתב הב"י שם:

כ"כ שם הרא"ש. וכתב דהא דאינה חוששת אלא לשניהם ביחד יליף לה מוסת הקפיצות, וכ"כ הרשב"א בתורת הבית. ופירוש אינה חוששת היינו לומר שאינה חוששת לו כדין וסת קבוע אלא כדין וסת שאינו קבוע, ונפק"מ שאם לא בדקה ולא ראתה הרי זו בחזקת טהורה כדין וסת שאינו קבוע, אבל מכל מקום צריכה לחוש לו כדרך שחוששת לוסת שאינו קבוע. וכן מבואר בדברי רבינו בסמוך, שכתב פיהקה בראש חודש וראתה וחזרה ופיהקה בתוך ימי החודש חוששת לאותו הפיהוק ואסורה לשמש עד שתבדוק שכל וסת בין של ימים בין של גוף חוששת לו בפעם אחת.

היינו אשה שקבעה וסת המורכב, ואח"כ הגיע היום ללא מקרה הגוף – אינה חוששת לו כוסת קבוע, אך חוששת לו כוסת שאינו קבוע.

לכן, היא אסורה לבעלה כל העונה, גם ללא מקרה הגוף, וצריכה לעשות בדיקה לכתחילה כדין וסת שאינו קבוע, ואם לא בדקה ולא ראתה – מותרת לבעלה.

וכן אם אירע מקרה הגוף ביום אחר מהיום הקבוע – אסורה לבעלה כל זמן הפיהוק ולאחריו עד שתבדוק⁴; או עד זמן מופלג⁵; או שאסורה כל זמן הפיהוק ומותרת לאחר סיום הפיהוק⁶, ובכל מקרה לכתחילה צריכה לבדוק, כמו בוסת שאינו קבוע.

⁴ לדעת הט"ז בסקל"ח.

⁵ לפי נקודות הכסף בסעיף כא, על הט"ז הנ"ל.

⁶ ב"ח, פרישה סקס"ה, תורת השלמים סקמ"א.

ג. אי-בהירות בדעת השו"ע

כיצד נפסק ענין זה בהלכה?

כתב השו"ע⁷:

יש קובעת וסת על ידי מקרים שיארעו בגופה כגון שמפקת... בכל אחד מאלו אם יארע לה שלשה פעמים, וראתה, קבעה לה וסת, שבכל פעם שהיא חוששת מהם, אסורה לשמש... וכל אלו הוסתות שבגופה אין להם זמן ידוע, אלא בכל פעם שיקרה לה זה המקרה, הוא וסת. ואם בא וסת הגוף לזמן ידוע, כגון מר"ח לר"ח או מכ' יום לכ' יום, קבעה לה וסת לזמן ולמיחוש הוסת, ואינה חוששת אלא לשניהם ביחד, ואם הגיע העת ולא בא המיחוש, או שבא המיחוש בלא עתו אינה חוששת. הגה: ודוקא שקבעה לה וסת לשניהם ביחד, אבל מתחלה חוששת לכל אחד בפני עצמו, כי אינה יודעת איזהו מהן תקבע, וכמו שנתבאר לעיל גבי וסת הדילוג וימים, או מהפלגה וימים, וכן יתבאר בסמוך.

בסעיף זה מלמד אותנו השו"ע את דין וסת הגוף שלא מחמת אונס (להבדיל מוסת הקפיצות, המוגדר וסת הגוף מחמת אונס, שנתבאר בסעיפים יז-יח). בתחילת הסעיף פוסק השו"ע, שוסת הגוף כזה נקבע לאחר שקרה שלש פעמים, גם אם לא התרחש באותו יום בחודש.

בסופו של הסעיף מלמד אותנו השו"ע את הדין בוסת המורכב, היינו שרואה דם שלש פעמים לאחר מקרה בגופה, ובכל פעם זה מתרחש באותו יום בחודש או בהפלגה שוה של ימים. במקרה זה פוסק השו"ע שחוששת רק לשניהם ביחד. אך אם בפעם הרביעית יגיע היום הקבוע ולא יקרה מקרה הגוף; או שיקרה מקרה הגוף שלא בעת הקבועה לראייתה – "אינה חוששת". מה הפירוש שאינה חוששת? האם אינה חוששת כלל, אפילו לא כוסת שאינו קבוע; או שאינה חוששת כוסת קבוע, אך לעולם צריכה לחשוש כוסת שאינו קבוע?

דברי השו"ע כאן סתומים. ולכאורה הם נוטים לצד הראשון, משום שסתם ואמר "אינה חוששת" – משמע שאינה חוששת כלל, אפילו לא כוסת שאינו קבוע.

⁷ יורה דעה סימן קפט סעיף יא.

אך בב"י הדברים מפורשים לחלוטין, ודוקא כמו הצד השני, שלעולם חוששת כוסת שאינו קבוע, כפי שראינו לעיל.

ד. שיטת הרב עזריאל אורבך בדעת השו"ע

תקציר: בוסת המורכב אינה חוששת כלל, בין ליום לחוד בין למיחוש לחוד.

הרב עזריאל אורבך שליט"א⁸, נטה לומר שמסקנת השו"ע לפסוק שאינה חוששת כלל ליום לחוד או למיחוש לחוד, ודלא כמו שכתב בב"י. וז"ל:

בא המיחוש בלא עתו אינה חוששת. והנה בב"י נקט דאף דאינה חוששת לו כוסת קבוע, מ"מ צריכה לחוש ליום או למיחוש כוסת שאינו קבוע... אמנם בשו"ע נראה דלא נקט כמש"כ בב"י, מהא דבסעיף כא-כב משמע דכל זמן שעדיין לא קבעה למורכב חוששת לפיהוק לבד ולימים לבד. ואי נימא דגם לאחר שקבעה צריכה לחוש לימים גרידא או למיחוש גרידא – מה אתא לאשמועינן בהא – הא כבר נתבאר בסעיף יט דקובעת לוסתות לבד, וכמו"כ לימים לבד פשיטא שקובעת. ונראה דזהו כוונת הרמ"א שכתב – וכן יתבאר בסמוך.

אך לענ"ד צ"ע בדבריו. ראשית, לגבי הוכחתו מסעיפים כא-כב. השו"ע פסק שם:

פיהקה בר"ח וראתה, וחזרה ופיהקה בתוך ימי החדש, חוששת לאותו הפיהוק ואסורה לשמש עד שתבדוק. שכל וסת בין של ימים בין של הגוף חוששת לו בפעם אחת, ויש לחוש שמא תקבע וסת לפיהוק בלא זמן ידוע. ואם בדקה ונמצאת שלא ראתה, אינה חוששת עוד לפיהוק גרידא אבל חוששת לראש חדש, שמא תקבע לראש חדש. וכן הדין בימים. אם פיהקה היום, ופיהקה לסוף ל', אם תפק אפילו שלא ביום שלשים חוששת לאותו פיהוק שמא תקבע לפיהוק גרידא. פיהקה בתוך שלשים ולא ראתה, אין צריכה לחוש עוד לפיהוק גרידא אבל צריכה לחוש לסוף שלשים, וכן צריכה לחוש ליום הקבוע בחדש שפיהקה בו, שמא תקבע וסת לימים.

זאת-אומרת שכל עוד לא קבעה וסת קבוע לימים ומיחוש, חוששת לכל אחד מהם לחוד, גם בלי חברו. מדייק מכך הרב עזריאל שליט"א, שאם כבר קבעה וסת המורכב – לא צריכה לחוש לכל אחד מהם לחוד. שכן אם אפילו בכה"ג חוששת לכל אחד לחוד, מה החידוש בשני הסעיפים הנ"ל שצריכה לחוש לכל אחד מהם בנפרד

⁸ לבושי עז, סימן קפט סעיף יט סק"ד.

כשעדיין לא נקבע הוסת. הרי עצם הדבר שעשויה לקבוע וסת למיחוש או לימים לחוד, זה מפורש בסעיפים קודמים⁹, אלא שאם היה הדין שבקבעה וסת המורכב – שוב אינה צריכה לחוש לכל אחד לחוד, אזי מובן מה הסעיפים הנ"ל באים לחדש – שרק בכה"ג שטרם קבעה וסת המורכב – צריכה לחוש לכל אחד לחוד, אך אם תקבע – שוב אינה חוששת אלא לשניהם ביחד. אך אם גם בקבעה – צריכה לחוש לכל אחד לחוד – פשיטא שכל עוד לא קבעה – צריכה לחוש לכל אחד לחוד – ומה בא השו"ע ללמדנו בשני סעיפים אלו?

אך יש להעיר קושי גדול בהוכחתו. שכן הב"י עצמו, שכתב במפורש שגם לאחר שקבעה וסת המורכב – צריכה לחוש לכל אחד מהם לחוד כוסת שאינו קבוע, הביא ראייה לדבריו מדברי הטור בגוף הדין הזה עצמו שכאשר אחד מהם מתרחש ללא חברו (יום ללא מיחוש או מיחוש ללא יום) – צריכה לחוש לזה כוסת שאינו קבוע, כאשר התרחש הדבר פעם אחת. וכפי שצוטטה לשונו לעיל:

וכן מבואר בדברי רבינו בסמוך, שכתב פיהקה בראש חודש וראתה וחזרה ופיהקה בתוך ימי החודש חוששת לאותו הפיהוק ואסורה לשמש עד שתבדוק שכל וסת בין של ימים בין של גוף חוששת לו בפעם אחת.

שזהו בדיוק המקרה של סעיף כא בשו"ע! תחת היות דין זה מקור לדייק ממנו שבוסת קבוע מורכב – לא חיישינן כלל לכל אחד לחוד, כפי שדייק הרב עזריאל שליט"א, זהו גופו ראייתו של הב"י לכך שחיישינן וחיישינן לכל אחד לחוד, אפילו אם קבעה וסת המורכב!

אמנם קשה להבין מהי ראייתו משם, הרי בקלות ניתן לחלק ולומר שמה שחוששים לכל אחד לחוד במקרים של סעיפים כא ו-כב היינו משום שעדיין לא קבעה, לכן ייתכן שקביעותה תתברר בסופו של דבר כימים לחוד או כמיחוש לחוד. אך לאחר שקבעה וסת המורכב – אולי בזה לא חיישינן כלל לכל אחד לחוד? ואולי הבין הב"י שסעיפים אלו מוכיחים שצריך להפריד בין שני העניינים הללו, וחוששים לכל אחד לחוד, כיון שאין הם קשורים מהותית זה לזה. ולכן אפילו אם קבעה וסת לשניהם יחד, עדיין יש לחוש לכל אחד בפני עצמו. כי לא ידעינן בבירור שרק המורכבות של

⁹ סעיף ו לימים, ותחילת סעיף יט למיחוש.

שניהם יחד גורם לוֹסֵת, שמא כל אחד לחוד הוא הגורם בפני עצמו, או רק אחד מהם. וב"ה מצאתי שכוונתי בסברא זו לדברי הפרדס רימונים¹⁰.

והיות ומזה גופא הוכיח כן הב"י, לכן היה חשוב לו להביא דינים אלו בשו"ע, שנבין מתוכם שגם בוסת קבוע המורכב - חיישין כוסת שאינו קבוע לכל אחד לחוד.

ואמנם, לפ"ז היינו צריכים לומר שכל אחד לחוד הוא כוסת קבוע, כיון שאין קשר ביניהם. ומצאתי בלבושי עז¹¹, שהביא בשם החו"ד¹² שצריכה לחוש לכל עונת הוסת (גם אם לא הגיע המיחוש) כוסת קבוע. אך לא מצאתי דברים אלו בחו"ד בפנים, אלא כתב שאסורה כל העונה כוסת שאינו קבוע (דמותרת בסופה, אם לא ראתה, גם אם לא בדקה). אלא שכנראה, היות ובכ"ז יש לה קביעות לשניהם יחד, לכן לא הפליג הב"י לומר שצריכה לחוש לכל אחד לחוד כוסת קבוע, אלא רק כוסת שאינו קבוע, כי זה בכ"ז שונה ממה שקבעה, ורק ייתכן שהם נפרדים. לכן זה מעין פשרה לחוש לכל אחד בנפרד כוסת שאינו קבוע.

יהיה מה שיהיה. גם ללא הבנה טובה בב"י, חזינן דלא הפריע לו לומר שחיישין לכל אחד לחוד גם לאחר שקבעתו כוסת המורכב, אע"פ שאותו דין נכתב גם בלא קבעתו. ולא רק שאינו מיותר, אלא הוא עצמו מהווה ראיה לדין בוסת קבוע. ולכאורה, זהו דלא כהבנת הרב עזריאל שליט"א בלבושי עז הנ"ל.

על-פי כל זה מובנים דברי הט"ז¹³, שכתב:

בלא עתו אינה חוששת - **בית יוסף פירש** דאינה חוששת כמו וסת קבוע
אבל מ"מ כוסת שאינו קבוע חוששת כמה שכ' סעיף כ"ו.

היינו שהכניס את דברי הב"י גם לשו"ע, וזהו הפירוש בשו"ע למילים "אינה חוששת" - היינו כוסת קבוע, אך לעולם חוששת לזה כוסת שאינו קבוע.

מה שהוכיח הט"ז כן מסעיף כו, צ"ע, דאין שם התייחסות מפורשת לדין של המקרה דנן, אלא רק להשלכה אחרת מהמקרה דנן, והיינו בסוף הסעיף:

וכשם שוסת הימים הקבוע בג' פעמים צריך עקירה ג' פעמים ובדיקה,
כן הוא וסת הקבוע בגוף. ומאימתי עקירתו, משיקרה מקרה, ולא
תראה. היה המקרה לזמן ידוע, אינו נעקר אלא אם כן בא המקרה

¹⁰ סעיף יט במקשה זהב סקל"ו.

¹¹ שם סק"ה.

¹² סקל"ו.

¹³ סעיף יט סקל"ו.

שלוש פעמים בזמנו, ולא ראתה, אבל במקרה לבדו, או זמן לבדו שלא ראתה בהם, אינו נעקר.

לא נאמר כאן מה הדין ב"מקרה לבדו או זמן לבדו", אלא רק נאמר שבכהאי גוונא אין בכוחם לעקור וסת קבוע מורכב. ואולי כוונת הט"ז לדייק שבכל זאת חוששים להם כוסת שאינו קבוע (עד שאירע כן שלוש פעמים ולא ראתה, שאז נעקרו לגמרי, ולא חוששים להם כלל אפילו כוסת שאינו קבוע¹⁴). ולכאורה יותר היה הט"ז צריך להביא ראיתו מסעיף אחד קודם – כ"ה, שבו מפורש הדין למקרה דנן. אלא שהט"ז עצמו¹⁵ ביאר אותו באופן מיוחד, ולכן יתכן שלא יכול היה להוכיח ממנו. וראה הרחבה בזה לקמן.

ה. דין בדברי הש"ך והט"ז בנידונו

הערה נוספת על הבנתו של הרב עזריאל שליט"א היא מסעיף כה בסי' זה. השו"ע פסק שם:

אם אחד מאלו בא לזמן ידוע, אז ודאי אסורה כל עונת הוסת, כמו וסת ימים גרידא.

לכאורה זהו בדיוק המקרה דנן, של וסת קבוע מורכב שהגיעה עונת הקביעות ולא היה המיחוש – שאסורה לבעלה כל העונה, כוסת הימים לבד, היינו כוסת שאינו קבוע. רואים מכאן היפך הסברו של הרב עזריאל שליט"א בשו"ע בסעיף יט¹⁶.

אך הדברים אינם כ"כ פשוטים. הש"ך כתב¹⁷:

ודוקא שקבעה וסת לשניהם ביחד. ואז כשהגיע העת ולא באו שניהם ביחד אינה חוששת כלל אפילו כדין וסת שאינו קבוע, לא לוסת המקרה ולא לוסת היום. אבל כשלא קבעה שניהם ביחד חוששת לכל אחד בפני עצמו כדלקמן סעיף כ"א. כן כתב הפרישה ס"ק סג ובדרישה סנ"ט, וכן נראה מדברי הרב.

¹⁴ ראה פת"ש שם סקכ"ז בשם הסדרי טהרה והחור"ד.

¹⁵ סקל"ט.

¹⁶ ראה לקמן סביב הערה 32, ששיטתו של הרב עזריאל שליט"א נתמכת בדבריו של התורת שלמים, שג"כ הסביר כך את השו"ע. אך אה"נ גם שם נשארנו בצ"ע בדבריו.

¹⁷ סקנ"ו.

לכאורה דברי הש"ך הללו סותרים את כל מה שיסדנו עד כה. שכן הוא כותב במפורש שלאחר שאשה קבעה וסת קבוע מורכב, אין לה לחשוש לזמן לחוד או למיחוש לחוד אפילו כוסת שאינו קבוע. ומלבד דזהו שלא כמו שכתב הב"י במפורש, שבמקרה כזה חוששת לכל אחד לחוד כוסת שאינו קבוע. אך יותר מכך – דבריו נסתרים מכח סעיף כה הנ"ל, שמפורש בו שחוששת לזמן לחוד כוסת הימים גרידא (וביארנו שהיינו כוסת שאינו קבוע)!!

שאלה זו הקשה בחור¹⁸ד על הש"ך, וז"ל:

לשניהם ביחד. ואז אינה חוששת לא לוסת היום גרידא ולא לוסת הגוף גרידא אפילו כדין וסת שאינו קבוע, ש"ך. ועח"ד **שהשיב עליו, דודאי חוששת לכתחלה לוסת היום גרידא כמו לוסת שאינו קבוע**, רק כוסת קבוע אינה חוששת, דהיינו לענין אם עבר היום ולא בא המיחוש ולא בדקה דמותרת, **אבל באותו היום אסורה כמבואר בסעיף כ"ה דאסורה כמו וסת ימים גרידא. והרמ"א לא פליג רק בבא המיחוש ולא בא העת, כמו שציין הט"ז** עצמו בס"ק ל"ו ע"ש.

לקמן באות ח ננסה ליישב את דברי הש"ך הללו, בעז"ה.

מהי כוונת החור"ד בסוף דבריו לגבי הרמ"א?

בתחילת דברנו הבאנו את דברי הרמ"א¹⁹ בסעיף יט:

ודוקא שקבעה לה וסת לשניהם ביחד, אבל מתחלה חוששת לכל אחד בפני עצמו, כי אינה יודעת איזהו מהן תקבע, וכמו שנתבאר לעיל גבי וסת הדילוג וימים, או מהפלגה וימים, וכן יתבאר בסמוך.

וכתב על כך הט"ז²⁰:

אבל מהג"ה שאח"ז שכתב ודוקא שקבעה וסת לשניהם יחד כו', משמע שחולק על הבית יוסף בזה וס"ל דכאן אינה חוששת לגמרי, כיון שמבורר לנו שאין חשש בפיהוק זולת הימים מדלא ראתה שום פעם בפיהוק ביום אחר ויום זה נקבע לה דוקא לפיהוק, **דהא לא החמיר לתת לה דין וסת שאין קבוע אלא קודם הקביעות**.

הט"ז קובע שהמקרה שאנו דנים בו במאמר זה נתון למחלוקת בין השו"ע לרמ"א – לשו"ע חוששת לזמן לחוד או למיחוש לחוד כוסת שאינו קבוע, ואילו לרמ"א אינה

¹⁸ סקל"ו. הובא בפת"ש סקל"ד.

¹⁹ בסעיף יט.

²⁰ סקל"ו.

חוששת להם כלל. ולמד זאת הרמ"א מסעיף כא-כב, שרק אם טרם נקבע לה וסת המורכב – צריכה לחוש לכל אחד לחוד. הא לאחר שנקבע – חוששת רק לשניהם יחד.

ויש להוסיף שכך היא גם דעת הפרישה-דרישה. בפרישה²¹ הביא את הבנת הב"י ל"אינה חוששת" של הטור, וכתב על כך – "ואינו נראה". ובדרישה²² הרחיב מעט יותר, וכתב על ב"י זה:

ולענ"ד לא נהירא, דלשון אינה חוששת משמע דאינה חוששת כלל. ומה שהביא ב"י שם ראייה ממה שכתב אחר כך וכו' – אין ראייה, דשם איירי בלא קבעה לשניהן יחד, וק"ל.

דברים אלו מחזירים אותנו לדיוקו של הרב עזריאל שליט"א, שהובא בראשית הדברים. שיוצא שיש לו שני עדים נאמנים כדבריו – הרמ"א והדרישה הסוברים כן. אלא שהוא אמר זאת בדעת השו"ע, ואילו אנחנו הוכחנו שאין נראה שזוהי דעת השו"ע. ודו"ק.

ו. הסבר סעיף כ"ה; ביאור מחלוקת השו"ע והרמ"א בנידוננו

תקציר: סעיף כה – לט"ז: אסורה מהמיחוש והלאה, לש"ך: אסורה כל העונה; מחלוקת השו"ע והרמ"א – שו"ע: אסורה כוסת שאינו קבוע בין בימים לחוד בין במיחוש לחוד, רמ"א: בימים לחוד אסורה לבעלה מחשש ובמיחוש לחוד אינה אסורה כלל.

כיצד יוסבר סעיף כה (– "אם אחד מאלו בא לזמן ידוע, אז ודאי אסורה כל עונת הוסת, כמו וסת ימים גרידא") לפי שיטת הרמ"א?

ניתן היה לומר, שלאחר שגילה הרמ"א את דעתו בסעיף יט, שחולק על פסיקתו של השו"ע (כפי שהיא מפורשת בב"י), וסובר שאינה חוששת לגמרי, ממילא הוא גם איננו מסכים לפסקו של השו"ע בסעיף כה, וסובר שאם הגיע הזמן הקבוע ללא המיחוש – איננה חוששת כלל, ולא הוי כוסת הימים גרידא (=כאינו קבוע).

אלא שהט"ז עצמו איננו זקוק להגיע לכך. שכן הוא ביאר את סעיף כה בשו"ע באופן שונה ממה שהסברנו עד כאן. אומר הט"ז²³:

²¹ סקס"ג.

²² סקי"א.

²³ סקל"ט.

כל עונת הוסת כו'. - משמע לכאורה הא דכ' בסעיף כ"ד אינה חוששת אלא לשעתה, וכ"פ רמ"א סימן קפ"ד סעיף ב', דבוסת התלוי בשינוי הגוף אינה חוששת רק בשעת וסתה - מיירי שלא היה אותו וסת הגוף לימים רק לפיהוק ועיטוש בלא יום מיוחד. אבל זה אינו דהרי ב"י סוף סימן קפ"ד הביא דברי ראב"ד שכי' בין שיש לה יום קבוע לאותן סימנים כו' גם כן אין אסורה אלא לשעתה, משמע שאין חילוק בין קבוע ליום מיוחד או קבוע לחוד בלבד; והך פסק דהכא שאסורה כל היום כמו בשאר וסת היום הם גם כן דברי הראב"ד כמ"ש הרא"ש בפי' האשה שעושה צרכיה, ונמצא דדברי הראב"ד סותרים זה את זה! וכבר הקשה כן מו"ח ז"ל סוף סימן קפ"ד והשאירו בתימה. ולא קשה מידי, דלעיל לא אמר הראב"ד דאין חילוק בין קבוע ביום או לא אלא לענין היתר לפני שעת הוסת דמותר שלא כוסת דימים לחוד, בזה מסתברא שאין חשש קודם הוסת הגוף דהא תרווייהו בעינן דהיום והוסת הגוף דוקא גורמים הראיה, ממילא אין חשש קודם הוסת הגוף כלל מחמת היום, ומ"ה כתב שם הראב"ד אבל לפני הוסת מותר. אבל כאן איירי אחר הוסת הגוף, בזה שפיר יש לחלק דבקבוע ליום אסור מן התחלת וסת הגוף עד כלות אותה עונה הן יום הן לילה, אבל בוסת הגוף בלא יום קבוע מותר תיכף אחר שכלה וסת הגוף, בזה הדבר יש לחלק ביניהם. וזה דבר ברור לפי ע"ד.

היינו, שהט"ז מסביר את דברי השו"ע בסעיף כה, שכתב:

אם אחד מאלו בא לזמן ידוע, אז ודאי אסורה כל עונת הוסת, כמו וסת ימים גרידא.

שאינן כוונתו לאסור את כל העונה מתחילה ועד סוף, כוסת הימים שאינו קבוע. אלא כוונתו לאסור רק את הזמן שמתחילת הופעת המיחוש ועד סוף העונה, שרק בכהאי גוונא יש לחוש לראיה, כי כך קבעה לה וסת - שיהיה מורכב משני הדברים, זמן ומיחוש.

אלא שלפי זה עומדים אנו בפני תמיהה גדולה בשיטת הט"ז. שכן בדבריו לעיל²⁴ הוא יסד מחלוקת בין השו"ע לרמ"א בדיוק בנקודה זו. ודבריו בסעיף כה מתאימים רק להבנתו ברמ"א של סעיף יט, שחושש רק לשניהם יחד לאחר שקבעתו כוסת המורכב. אך לשו"ע חוששת לימים לחוד כוסת שאינו קבוע - והיינו מתחילת

העונה, כמו כל וסת הימים. א"כ כיצד הוא מבאר את השו"ע בסעיף כה בסתירה להבנתו את השו"ע בסעיף יט? וצע"ג.

אולם, נקודות הכסף²⁵ ותורת השלמים²⁶ חלקו על הט"ז בהבנתו את השו"ע בסעיף כה, וכתבו שיש להבינו כפשוטו – שאוסר כל העונה כוסת שאינו קבוע (בתואם לשיטתו בב"י כנ"ל).

א"כ, לשיטתם, האם הרמ"א יחלוק על סעיף זה, כפי שהוא חולק בסעיף יט, ויסבור שאינה אסורה כל העונה?

אם נסביר כן, נרוויח תירוץ לקושייתו של החור"ד, שהובא לעיל, על הש"ך הנ"ל²⁷. הש"ך כתב שאשה בעלת וסת קבוע מורכב – אינה חוששת לזמן לחוד או למיחוש לחוד כלל. והקשה עליו החור"ד מסעיף כה שרואים שחוששת לזמן לחוד כוסת שאינו קבוע. אך לאור דברינו עד כאן ניתן ליישב את הש"ך בפשיטות. דברי הש"ך נסובים על הרמ"א, כפי שמוכח מהמיקום שלהם, שנמצא בתחילת דברי הרמ"א, והד"ה שלו – "ודוקא שקבעה וסת לשניהם ביחד" – לקוח מדברי הרמ"א. וכך גם מוכח מתוך דברי הש"ך עצמו, שלאחר שכתב את הסברו, הוסיף – "כן כתב הפרישה ס"ס ג' ובדרישה סנ"ט, וכן נראה מדברי הרב". היינו שזוהי דעת הדרו"פ והרמ"א, אך מעולם לא התכוון הש"ך לומר זאת בדעת המחבר. וא"כ מה מקשה החור"ד על הש"ך מסעיף כה, ייתכן שזהו רק לדעת המחבר, אך אה"נ הרמ"א חולק גם על סעיף זה! והכל מיושב.

אלא שלא ניתן לפרש כך כ"כ בפשיטות:

עד כה הצגנו רק היבט אחד על המקרה דנן – שזמן לחוד או מיחוש לחוד ייאסרו כוסת שאינו קבוע. אך ישנה דרך נוספת להסתכל על הדברים: כאשר אשה קבעה וסת המורכב, ועכשיו הגיע היום הקבוע לראייתה וטרם הגיע המיחוש – היות ועלול להגיע המיחוש כל רגע, לכן **נאסרת על בעלה לאורך כל העונה, שמא יגיע המיחוש פתאום**, וממילא תהיה אסורה מדין וסת קבוע.

סברא זו מקובלת גם על הרמ"א, ואין סיבה לומר שלא יסכים לה. לכן לא הגיה הרמ"א בסעיף כה, כיון שמסכים עם השו"ע לדינא שיש לאסור אשה זו לבעלה כל העונה, אפילו ללא הגעת המיחוש, מחשש שמא יגיע פתאום, תוך כדי תשמיש,

²⁵ על הט"ז הזה.

²⁶ סקמ"ז.

²⁷ סקנ"ו.

ונמצא שיעברו על חובת הפרישה ביום הוסת (-והזרתם". שזה דאורייתא לנודע ביהודה בוסת קבוע). רק שהש"ע סבור שסיבת האיסור איננה מחמת שמא יגיע, אלא מחמת שהוי כוסת שאינו קבוע.

ב"ה זכיתי למצוא כדברים אלו בספר אבני שוהם²⁸, שבזה פליגי המחבר והרמ"א, דלמחבר חוששת לכל אחד לחוד כדין וסת שאינו קבוע, ואילו לרמ"א אסורה לבעלה כל עונת הוסת גם אם לא הגיע המיחוש – שמא יגיע.

ז. ארבע נפקא מינות בין הש"ע לרמ"א

במחלוקת זו ניתן להצביע על ארבע נפקא-מינות:

1. **בהגיע המיחוש שלא בעתו הקבועה** – לש"ע אסורה (עד שתבדוק, או לזמן מופלג – ראה לעיל) וצריכה בדיקה לכתחילה, כדין וסת שאינו קבוע; ואילו לרמ"א מותרת מיד, ולא צריכה לחשוש לזה כלל, כי אין אפשרות שזה יהפך פתאום למצב הקבוע המורכב, כי זה בא שלא בעתו. (כך הבין החור"ד, ולמד כן גם בט"ז, שרק באופן זה נחלק הרמ"א על הש"ע).

2. **חובת בדיקה בהגיע העת ללא המיחוש** – לש"ע צריכה בדיקה לכתחילה בסוף העונה לבדוק שלא ראתה, כדין וסת שאינו קבוע; ואילו לרמ"א אינה צריכה בדיקה כלל אפילו לכתחילה, כי האיסור לבעלה הוא רק משום שמא תחוש בשעת תשמיש ותראה, ולא מדיני וסתות (כך ביאר ש"ע הרב²⁹ את הש"ך בדעת הרמ"א, ותיקן לשון הש"ך מעט, עפ"י זה).

3. **אם הוחזקה שרואה דם בסוף מקרה הגוף** (כגון בסופו של פיהוק ממושך) – לש"ע בכל זאת אסורה כל העונה כדין וסת שאינו קבוע; ואילו לרמ"א היות וקיימא לן בסעיף כד שבכהאי גוונא בוסת הגוף גרידא – אינה אסורה אלא בסופו, אזי גם אם זה קורה לזמן ידוע אכתי אינה נאסרת עד סוף המקרה, שכן אין חשש שמא יקרה המקרה באמצע תשמיש ותראה, שהרי ברגע שהמקרה יבוא בעלה יפרוש ממנה, ורק בסופו יגיע הדם [כך הביא בס' אבני שוהם על סעיף יט סק"ז בשם הפרדס רימונים בשפתי חכם סקנ"ו].

4. **אם המקרה קבוע בשעה מסוימת** – לש"ע עדיין אסורה כל אותו היום כדין וסת שא"ק; ואילו לרמ"א אינה נאסרת אלא רק באותה שעה, כי לא חיישינן שיקרה

²⁸ על סעיף יט סק"ז בשם הפרדס רימונים בשפתי חכם סקנ"ו.

²⁹ סקפ"ג.

המקרה פתאום בזמן אחר ביום, כי אינו רגיל לבוא בשעות אחרות [כ"כ בשיעורי טהרה, לרב מרדכי גרוס, פרק לא, עמ' תרמז].

ח. הבנה בדברי הש"ך סקנ"ו, דלא כחור"ד

תקציר: הש"ך התכוון לבאר רק את הרמ"א; שלרמ"א אינה חוששת לוסת שאינו קבוע בימים לחוד אך צריכה לחשוש שמא יופיע המיחוש. החור"ד הבין בש"ך שהסברו לרמ"א הוא שאינה חוששת כלל בימים לחוד, ואילו לדעתו הרמ"א מודה בכה"ג למחבר שאסורה כוסת שאינו קבוע.

נחזור לדברי הש"ך בסקנ"ו.

יוצא שמה שכתב הש"ך – "ודוקא שקבעה וסת לשניהם ביחד. ואז כשהגיע העת ולא באו שניהם ביחד אינה חוששת כלל אפילו כדן וסת שאינו קבוע, לא לוסת המקרה ולא לוסת היום". פשיטא שלא אמר דבריו לשיטת המחבר³⁰, אלא דוקא לדעת הרמ"א, כפי שאכן מופיע המיקום של סקנ"ו בסעיף יט, וכפי שהש"ך עצמו מסיים – "וכן נראה מדברי הרב". [ה"וכן" לא בא לומר שתחילת דבריו הם בדעת המחבר, אלא זה המשך למה שהזכיר הש"ך שם שכך היא דעת הדרו"פ, ועל זה הוסיף שכן נראה מהרמ"א]. וגם בדעת הרמ"א – לא היתה כוונתו של הש"ך לומר שאיננה אסורה לבעלה כל אותה העונה, דהרי אפילו הרמ"א מסכים שאסורה. אלא התכוון שמדיני וסתות – אינה חוששת כלל, אפילו כוסת שאינו קבוע. אך לעולם אסורה לבעלה שמא יקרה המיחוש.

כעת מתורצת, כמין חומר, קושייתו של החור"ד נגד הש"ך. החור"ד הקשה – כיצד כתב הש"ך שאינה חוששת כלל, הרי בסעיף כה מפורש שחוששת כל העונה אפילו אם לא הגיע המיחוש? ולפי הסברנו מיושב. הש"ך כתב דבריו על הרמ"א, ולעולם בשו"ע מסכים הש"ך שהווי כוסת שא"ק. וגם ברמ"א – אין הכוונה שאינה חוששת

³⁰ יש להעיר, שבס' הלכה שנונה על נדה, לרב שמואל קדר זצ"ל, על סעיף יט כתב בהערה טו – "ט"ז לו: בב"י פירש שחוששת כוסת שא"ק, אבל מהגהת הרמ"א משמע שאינה חוששת כלל. ש"ך נו: אף מסתימת השו"ע משמע שאינה חוששת כלל". הרב קדר הבין שהש"ך אמר דבריו גם על השו"ע. וכך גם כתב בספרו שו"ת היכל שלמה על נדה על סעיף זה. אך כנגד זה עולה וניצבת קושייתו החזקה של החור"ד מסעיף כה, שמפורש בו שהשו"ע אוסר יום זה כוסת שאינו קבוע! והיות והאות של סקנ"ו נמצאת על דברי הרמ"א, אין סיבה כלל לומר שדברי הש"ך מוסבים על השו"ע. ופשוט שהתכוון לבאר כך את הרמ"א בלבד. ודו"ק.

כלל וכלל, אלא לעולם אסורה לבעלה שמא יגיע המקרה, רק שאינה חוששת כלל מדיני וסתות. וגם זה מתאים לסעיף כה לפי הבנת הרמ"א³¹.

מה שמחתי למצוא להבנה זו בש"ך סמך קטן ממקום אחר. **בסי' קפד סעיף ב פסק הש"ע** – "בשעת וסתה, צריך לפרוש ממנה עונה אחת, ולא משאר קריבות אלא מתשמיש (המטה) בלבד. אם הוא ביום, פורש ממנה אותו היום כולו אפילו אם הוסת בסופו, ומותר מיד בלילה שלאחריו, וכן אם הוא בתחלתו, פורש כל היום ומותר כל הלילה שלפניו. וכן הדין אם הוא בלילה, פורש כל הלילה ומותר ביום שלפניו ולאחריו, בין שקבעה וסת בג"פ או בפ"א". זהו דין פרישה סמוך לוסת בעונה שהוסת ראוי לבוא. על כך הוסיף הרמ"א **שם** – "הגה: וכל זה לא מיירי אלא בוסת התלוי בימים ח אבל לא בוסת התלוי בשינוי הגוף (ב"י בשם הראב"ד), וע"ל סימן קפ"ט". הסביר **הש"ך שם בסק"ח** – "אבל לא בוסת התלוי בשינוי הגוף. לבד, דא"צ לפרוש אלא זמן הוסת אם אינו בא לזמן ידוע, כדלקמן סי' קפט **סכ"ד וכ"ה**". הפניית הש"ך לסי' קפט סעיף כד מובנת, שכן שם נכתב הדין הזה שדיבר עליו הרמ"א – "וכולם [=וסתות של מקרי הגוף], אין חוששין להם אלא לשעתה, כיצד, היתה רגילה לראות עם התחלת הוסת מיד, אסורה כל זמן המשכת הוסת. היתה רגילה לראות בסופו, אינה אסורה אלא בסופו". אך מדוע ראה הש"ך לנכון להפנות לסעיף כה שם, הרי זהו סעיף המדבר באשה שיש לה וסת המורכב ממקרים ויום ידוע, ואילו הרמ"א כאן מדבר באשה שיש לה וסת המקרים ללא יום ידוע? ואכן **הט"ז בסק"ד** הפנה רק לסעיף כד, וז"ל: "בשינוי הגוף. עיין ביאור על זה בסימן קפט סעיף כד".

אלא שסעיף כה עוסק בענין הדומה לנידון כאן. שאמנם יש לאשה וסת מקרה הגוף לזמן ידוע, אך הזמן הגיע ללא המקרה, שאז דינה שאסורה כל אותה עונה שמא יגיע המקרה. ומזה ניתן להסיק שאם הגיע מקרה הגוף שלא בזמן הקבוע – אסורה רק בסביבות הגעת המקרה, כי אין חשש מעבר לכך – לעונה שלימה, היות ואינו בזמן הקבוע.

למדנו מכל זה, שהש"ך הבין שהרמ"א מסכים לדינא עם מה שכתוב בסעיף כה לגבי ימים לחוד, שכן מחמת הדיוק מזה למצב שקרה מקרה הגוף ביום שונה מהקבוע – ניתן להוציא משם את חילוקו של הרמ"א כאן בסי' קפד. ודו"ק.

מעתה נשוב לדבריו של החו"ד בסי' קפט סקכ"ו, על הש"ך בסקנ"ו.

³¹ בשיעורי שבט הלוי על סעיף יט ש"ך סקנ"ו, לאחר שהביא את קושיית החו"ד כנגד הש"ך, ניסה ליישב שהש"ך בסקנ"ו יפרש את סעיף כה כפי שהט"ז מפרשו שם (בסקל"ט) שאסורה רק מרגע הופעת מקרה הגוף, ולא מתחילת העונה. ומוסיף – "ואף דבנקה"כ שם חולק, אולי כשכתב נקה"כ חזר בו". אך מיד כותב על כך הרב וואזנר שליט"א – "ודוחק". לכאורה, הבנתנו בש"ך מרווחת יותר, בעז"ה.

לאחר שחלק על הש"ך וכתב שבהגיע היום ללא המיחוש צריכה לחוש לו כוסת שאינו קבוע (כדאיתא בסעיף כה), הוסיף – "והרמ"א לא פליג רק בבא המיחוש ולא בא העת, כמו שציין הט"ז עצמו בס"ק ל"ו". היינו שאפילו אם נאמר שהש"ך נסוב על דברי הרמ"א ולא על המחבר [כפי שהוא באמת, לאור כל הדברים דלעיל], אכתי אין דברי הש"ך נכונים, כי גם הרמ"א מודה למחבר בהגיע הזמן ולא המיחוש. כל מה שהוא חולק עליו בסעיף יט הוא בהגיע המיחוש שלא בזמן הקבוע, שבזה הרמ"א סובר שאינה חוששת כלל, ואילו המחבר יגיד שחוששת לזה כוסת שא"ק, וצריכה בדיקה לכתחילה כדי להתירה לבעלה. והוכחתו ממה שציין הט"ז בסקל"ו, היינו – ממה שדברי הט"ז המצביעים על מח' השו"ע והרמ"א בענייננו נסובים על סוף דברי המחבר – "או שבא המיחוש בלא עתו אינה חוששת", ולא על תחילתם – "ואם הגיע העת ולא בא המיחוש"; וגם בתוכן דבריו עצמם הוא מזכיר רק את הדוגמא של פיהוק שלא ביום הקבוע – משמע שרק בדוגמא זו קיימת מח' השו"ע והרמ"א, ולא בדוגמא הראשונה.

לפי דברינו לעיל, השו"ע והרמ"א נחלקו בשני המקרים: בהגיע העת ללא מיחוש – לשו"ע חוששת לו כוסת שא"ק, ואילו לרמ"א אסורה לבעלה שמא יגיע המיחוש פתאום, אך לא כוסת שא"ק (וראה לעיל הנפק"מ בזה); וכן נחלקו בהגיע המיחוש שלא בעתו – לשו"ע חוששת לו כוסת שא"ק וצריכה בדיקה להתירה לבעלה, ואילו לרמ"א אינה חוששת לו כלל, כיון שמעולם לא ראתה ע"י מקרה גרידא, ואין מה לחשוש כיון שאינו ביום הנכון. ודו"ק.

ט. קושי בהבנת דברי התורת שלמים בנידוננו

לפי כל הנ"ל יש מקום עיון בשיטתו של התורת שלמים בכל זה. בסעיף יט – על המילים בשו"ע "אינה חוששת", אומר התורת שלמים בסקל"ט – "אינה חוששת. כלל וכלל, אפילו לוסת שאינו קבוע. ואף על גב דנתבאר בסעיף כא דחוששת לוסת שאינו קבוע, היינו בלא נקבע עדיין לשניהם יחד, וכן כתבו הדרישה והש"ך והט"ז, וכן משמעות הרב בהג"ה, דלא כב"י, ודבריו תמוהין. ועיין דרישה ופרישה". וצ"ע גדול בדבריו. הרי דבריו נסובים על השו"ע עצמו, ששם מופיע הס"ק, וזהו הדיבור המתחיל שלו. וכן מוכח ממה שכתב בתוה"ד – "וכן משמעות הרב בהג"ה", משמע

שעד כאן בא לבאר את המחבר³². והרי מוכח מסעיף כה שהשו"ע חושש וחושש כוסת שא"ק, לפחות ביום ללא מיחוש! ומה שמביא מהש"ך והט"ז כוותיה - תמוה מאוד. הרי הט"ז במפורש ביאר שזו מח' בין הב"י לרמ"א, ובפשטות כוונתו לומר שהרמ"א חולק בכך על השו"ע, שדעתו מבוארת בב"י. וגם בש"ך הראינו לעיל שכתב את ביאורו ברמ"א, לא בשו"ע!?

אילו היה התורת שלמים מבאר בסעיף כה כמו הט"ז שם בסקל"ט, שכוונת השו"ע לאסור רק מרגע הופעת המיחוש ועד לסוף עונת הוסת, אך לעולם אינה אסורה לבעלה מתחילת העונה ללא הגעת המיחוש, מחמת היום לבדו - היה ניתן ליישב הדברים, שלעולם אפילו למחבר - איננה חוששת לכל אחד לחוד אפילו כוסת שא"ק. אלא שלא ניתן לומר כך, שכן התורת שלמים בעצמו שם בסקמ"ז חולק על הבנת הט"ז הנ"ל, ומבאר את המחבר כפשוטו - שאסורה כל העונה. ומוסיף שאפילו הרמ"א מסכים לזה, ומה "שפסק לעיל בסי' קפד סעיף ב, דבוסת התלוי בשינוי הגוף אינה חוששת רק בשעת וסתה, מיירי שלא בא בזמן ידוע, וק"ל"³³.

א"כ לכאורה דברי התורת שלמים סתרי אהדדי, ומצוה ליישב.

לעומת זאת הבאר היטב יכול להסתדר טוב:

בסעיף יט סקמ"ב כתב הבאה"ט - "אינה חוששת. כלל, אפילו כדין וסת שאינו קבוע, לא לוסת המקרה ולא לוסת היום, ש"ך". אמנם מקור הדברים בש"ך הוא על דברי הרמ"א, כדלעיל, אך הבאה"ט לקח אותם להסביר גם את שיטת השו"ע (לפי מקום ציון הס"ק, ולפי הדבור המתחיל). אלא שבסעיף כה סקמ"ז ביאר הבאה"ט את דברי השו"ע כט"ז - "כל. כתב הט"ז... עכ"ל". ורק בסוגריים בסוף הס"ק כתוב: "ובנקודות הכסף מתרץ בענין אחר, ע"ש", אך היות וזה מופיע רק בסוגריים ובקצרה נראה שהבאה"ט עצמו נטה לדעת הט"ז. ומתאימים הדברים למה שביאר בסעיף יט, שאפילו לשו"ע אינה חוששת לכל העונה, אלא רק מהופעת מקרה הגוף והלאה. ודו"ק.

³² לעיל הבאנו את ביאורו של הרב עזריאל אורבך שליט"א בלבושי עז לדברי השו"ע בסעיף זה, שהם כמו הסברו של התורת שלמים. ובאמת גם שם נשארנו בצ"ע בדבריו.
³³ מעין הדיון שהובא לעיל הערה 31 בדברי הש"ך עפ"י השבט הלוי.